

CROATIAN ABSTRACTS KROATISCHE ZUSAMMENFASSUNGEN

APSTRAKTI

TEODÓRA TOMCSÁNYI, ROGER CSÁKY-PALLAVICINI, GÁBOR ITTZÉS,
GÁBOR SEMSEY & PÉTER TÖRÖK (p.25)

Strategija razvoja zdravlja i program primarne prevencije na Sveučilištu Semmelweis: Građani današnjeg društva zdravlje smatraju najvećim blagom. Ovaj je pojam zadnjih desetljeća prošao kroz ozbiljne promjene što se njegovog tumačenja tiče. Značajan je dokument ovog procesa *Karta razvoja zdravlja iz Ottawe (Ottawa Charter for Health Promotion 1986.)* koja je u prvi plan stavila pojam *empowermenta* i važnost očuvanja kolektivnog mentalnog zdravlja. Ove su zamisli naišle na plodno tlo u srednjo-istočnoj Europi gdje je zaštita mentalnog zdravlja na razini društva postala skoro pravi pokret i za kratko je vrijeme stvorila institucionalne okvire širenja i poučavanja tog novog pristupa. Raspravljajući o situaciji u srednjo-istočnoj Europi uvodi se pregled pojmovnog razvoja zaštite mentalnog zdravlja društvenih razmjera, ugaonih kamena ovog shvaćanja i stupnjeva intervencije. Analiza utjecaja diktature na kolektivno mentalno zdravlje produbljava se pomoću salutogeneze i pojma osjećaja koherencije. Kada je *Karta iz Ottawe* izrazila svoje smjernice koje su se odnosile na naobrazbu, u Mađarskoj je već bio izrađen jedan postdiplomski program uzorne vrijednosti. Njegova prvenstvena svrha nije spoznaja predmetnog znanja već prenošenje takvih vještina i kompetencija, pomoću kojih zainteresirani učinkovitije mogu obavljati svoj originalni poziv unaprijediti mentalno stanje svoje šire okoline, zajednice. U radu detaljno prikazujemo sadržaje, ustrojstvo i karakteristike obrazovanog programa koji naglašava samopoznavanje i spoznaju društva, multidisciplinarnost te holistički pristup.

Ključne riječi: Mađarska, multidisciplinarnost, osjećaj koherencije (SOC), pokret mentalne higijene, postgradualno obrazovanje, primarna prevencija, salutogeneza, srednjo-istočna Europa, višak znanja, zaštita mentalnog zdravlja kolektivnog stupnja

SÁRA JEGES & KÁROLY VARGA (p.45)

Otkrivanje misterija osjećaja koherencije: Studija izvještava o validnosti osjećaja koherencije mjenog prema Antonovskyjevoj skali s 29 tema (*sense of coherence*, SOC) i sa zdravstvenim kriterijima koji su testirani na rezultatima reprezentivnog mjerenja od 1400 osoba. Zavisne varijable: samoocjena zdravstvenoga stanja, skala podataka vegetativnog labiliteta i kroničnih bolesti iz kojih kombiniramo pokazatelja „Ease/Dis-Ease Continuum“ (EDEC). Po našim podacima SOC signifikantno prediira mjesto zauzeto na skali EDEC. SOC je slično jak, ponekad smo nalazili predikciju koja prelazi zdravstvene kriterije i u odnosu je s podacima općenitijih well-being pokazatelja (kognitivno zadovoljstvo, affektivna sreća). Kao treća tema u okviru konvergentne validacije eksplorirali smo sadržaje sustava vrijednosti i atitidnosti SOC-a. Među njima smo pronašli prihvaćanje odgovornosti koji je element atitida poduhvata, odnosno vrijed-

nosti integrativnog Maitreya-a, proaktivnog Promethean-a i Christian-a koji njeguje međusobne *social support*-e. Kao daljnji zadatak označujemo ispitivanje nivoa osjećaja koherencije SOC-a mađarske zajednice unutar teme grupnih karakteristika, odnosno njegov razvojni program. K tomu smo validirali verziju SOC skale s 6 *itema*.

Ključne riječi: „Ease/Dis-Ease Continuum“, kronična stanja, kvaliteta života, osjećaj koherencije (SOC), poduzetničko ponašanje, „social support“, (subjektivni) dobar životni standard, sustav vrijednosti, vegetativni labilitet, zdravlje

MARTIN JÄGGLE (p.73)

Interkulturalna komunikacija: Globalizacija, koju sa svim njezinim pozitivnim i negativnim crtama moramo promatrati kao ambivalentnu pojavu kritički, ujedno je i razlog i kontekst pojava interkulturalnosti i transkulturalnosti. „Obrada“ utjecaja globalizacije uvijek se vrši na mjestu: susret globalnog i lokalnog se naziva i „glokalizacijom“ (*glocalisation*). I ovaj pojam pokazuje da je potrebno novije, diferenciranije shvaćanje kulture. U vrijeme kulturne pluralizacije naime, interkulturalnost, trajno mijenjanje raznih društvenih i kulturnih identiteta, može se smatrati normalnom pojavom, pri kojoj kulturna različitost povlači za sobom međusobnu upućenost. Odgovarajući tomu – u smislu komunikacijskog usuglašavanja provedenih s društvenim interpretacijama – interkulturalna komunikacija pretpostavlja percepciju, prihvaćanje i priznavanje kulturalnih razlika, te po mogućnosti izbjegavanje kulturalnih prisvajanja i tipizacija. Zbog toga se globalizacija, migracija, pluralizacija životnih oblika, fuzija identiteta i interkulturalna kompetencija u društvu s rizikom smatra takvom ključnom kompetencijom koja obuhvaća takve kolektivne i komunikacijske kompetencije kao što su preuzimanje točke gledišta druge osobe i znanje s migracijskom specifikacijom.

Ključne riječi: ekskluzija vs. inkluzija, globalizacija, „glokalizacija“, interkulturalna kompetencija, „(inter)kulturalna samorefleksija“, interkulturalnost, iskustvo tuđinstva, migracija, razumijevanje i njegove granice, „transkulturalnost“

GYULA KASZÓ (p.91)

Položaj mentalnog njegovatelja u zatvoru u sustavu „zatvora“: Promišljaji teorije sustava: Mentalni njegovatelj koji radi u kaznenim ustanovama, unutar složenog sustava koji je pun problema i konflikata, pokušava ispuniti svoje obaveze. Radi unapređivanja oprezne orijentacije u pristupu teorije sustava ispitat ćemo s kakvim izazovima suočava „zatvor“ (kao sustav) one koji pri takvim uvjetima obavljaju djelatnost mentalnog njegovatelja (u mađarskim) kaznenim ustanovama. Mentalni njegovatelj nehotično je dio dva različita kompleksna sustava, zbog čega mu je zadaća da izradi jedan specifičan komunikacijski sustav – koji omogućuje interakciju u oba smjera – i koji omogućuje svjesno i dinamično kretanje između „crkve“ i „kaznenih ustanova“ (kao između sustava). Prepoznavanje i iskorištavanje mogućnosti koje se kriju u dinamičnoj interakciji moglo bi pridonijeti svjesnom preoblikovanju identiteta mentalnog njegovatelja.

Ključne riječi: mentalna njega u zatvoru, mentalni njegovatelj u zatvoru, identitet, kaznene ustanove, sustav, teorija sustava